

EĞİTİM BİLİMLERİNDE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ DERSİNİN ETKİLİLİĞİ¹

Aysun ÇETİN

*Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, OFMAE Bölümü,
Matematik Eğitimi ABD, Erzurum, TÜRKİYE*

Ramazan DİKİCİ

*Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü İlköğretim Matematik
Eğitimi ABD, Mersin, TÜRKİYE*

İlk Kayıt Tarihi: 10.09.2012

Yayına Kabul Tarihi: 08.04.2014

Özet

Bu çalışmanın amacı; lisansüstü öğrenim görmekte olan öğrencilerin zorunlu olarak aldıkları Eğitim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri dersinin bu öğrencilerin araştırma süreçlerinin verimliliğine etkisini belirlemektir. Çalışmaya; 2009-2011 yılları arasında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Eğitim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri dersini alan 147 lisansüstü öğrenci katılmıştır. Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılarak seçilen; Eğitim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri dersinin verildiği her 4 yarıyıldan seçilmiş yüksek lisans ve doktora öğrencileri araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışmada olgubilim yöntemi esas alınmış olup, örnekleme belirlenen 4 katılımcıya uygulanan yarı yapılandırılmış mülakatlar yoluyla veriler toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Sonuç olarak Eğitim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri dersi yöntem-teknik, araştırma sorusu ve veri toplama aracı belirlemede, literatür taramada, geçerlilik, güvenilirlik ve etik kavramlarında yeterlilik ile ilgili beklentileri karşılarken; APA ya uygun rapor yazma ve verilerin analizi ile ilgili olarak süre ve ders işleniş şekline kaynaklanan sorunları gidermede yeterli olmamıştır.

Anahtar Sözcükler: *Etkililik, Eğitim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri Dersi, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Lisansüstü Eğitim*

THE EFFECTIVENESS OF “RESEARCH METHODS IN EDUCATIONAL SCIENCES” COURSE

Abstract

The purpose of this study was to determine the effectiveness of efficiency of Research Methods in Education Science course on the process of students' investigation. A total of 147 graduate students who taked Research Methods in Educational Sciences course at Atatürk

1. Bu çalışmanın bir bölümü X.Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur

University Institute of Educational Sciences during the period of time that covers from 2009 to 2010 participated in this study. Maximum variation sampling as one of the purposive sampling techniques is conducted to collect sample from the population which consists of the master's and PhD students who have already taken the course. Phenomenology is predicated on the study and the data are collected through the half-structured interviews with four respondents determined in the sample. The data collected are analyzed with content analysis. Finally; Research Methods in Educational Sciences course meets the expectations in methods-technique, research question and deciding on data collection tools, and the concepts of validity, reliability and ethics whereas insufficiencies, which result from duration and course implementation, have been detected in writing report according to APA and at the step of data analysis.

Keywords: *Effectiveness, Research Methods in Educational Sciences Course, Scientific Research Methods, Graduate Education*

1. GİRİŞ

Gün geçtikçe gelişen bilim ve teknoloji dünyası beraberinde bilime meraklı, araştırma yapmaya istekli insan sayısını artırmıştır. Bilginin artması ve ona ulaşma yollarının çeşitlenmesi ile birlikte araştırma yöntem ve teknikleri konusunda ders veya kurs gereksinimi doğmuştur. Türkiye’de bu tür dersler lisans ve lisansüstü düzeyde okutularak bu konudaki eksiklik giderilmeye çalışılmaktadır. Ancak edinilen bilgilerin lisansüstü seviyede uygulanması noktasında karşılaşılan sorunlar araştırma yöntemleri derslerinin etkililiği üzerinde inceleme yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Üniversitelerde araştırma yöntemleri türünden dersler lisans ve lisansüstü düzeyde verilmektedir. Lisans düzeyinde bu dersi alan öğrenciler iş hayatında dersten edindikleri kazanımları kullanıp kullanmayacakları konusunda endişelenmektedirler (Murtonen, Olkinuora, Tynjala ve Lehtinen, 2008). Lisansüstü düzeyde öğrenciler, yaptıkları araştırmada ne tür ölçme aracı kullanacaklarını belirlemede ve alanlarında doğru belirlenmiş bir konuda, doğru yöntem ve tekniklerle en güzel ve en etkili çalışmayı ortaya koyma çabasındadırlar. Bu aşamada öğrencilerin karşısına, gelişen yöntem ve tekniklerle beraber araştırma alanının genişliği içinde kaybolma, farklı ve ilgisiz çalışmalarla zaman kaybetme, yanlış yöntem ve ölçme aracını kullanma ve etik konusunda yetersizlik gibi pek çok problem çıkmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Bu durum ders müfredatlarının ilgili problemleri en aza indirecek nitelikte ve işleniş yöntemi öğrencilerin karşılaştığı sorunların üstesinden gelebilecek şekilde düzenlenmesini gerektirmektedir. Araştırma yöntemleri türünden dersler öğrenci merkezli işlendiğinde öğrencilerin ortak bir deneyim alanı geliştirdiği ve bu sayede teknik yönleri anlamak için temel oluşturarak, bireysel bazda bütünsel bir öğretim yaklaşımından faydalanılabileceğini belirten Otacıoğlu (2007) bu görüşü desteklemektedir.

Araştırma yöntemleri uygulanırken en fazla problemle sosyal bilimler ve eğitim bilimleri gibi nitel çalışmaların yoğun olduğu, deney yapma imkanının kısıtlı olduğu alanlarla, hata payının yüksek olduğu istatistik araştırmalarında karşılaşılmaktadır. Oysaki deneysel araştırmalar kesin hüküm çıkarılmasında, kural ya da program belirlenmesinde ya da değiştirilmesinde temel teşkil etmektedir (McMillan ve Schumacher, 2006). Konuya ilişkin yaşanan bir diğer problem ise araştırma yapabilmek için gerekli desteğin olup olmadığıdır. Pek çok enstitü ve üniversite, araştırmacılarının global ortamda araş-

tirmalarını kolaylıkla yapabilmeleri için gerekli desteği sağlamaktadır (Richter, Bäcker ve Vogt, 2009). Bu sayede araştırmacı mevcut veri tabanlarını tarayarak elde ettiği bilgilerle araştırma konusunu sistemli ve kapsamlı bir şekilde ele alarak araştırma problemini kesinleştirebilmektedir (Chang, Chang ve Tseng, 2010). Bu bağlamda, araştırmacıların veri tabanlarını da etkili bir şekilde kullanabilme yetisine sahip olmaları gerektiği ileri sürülebilir.

Araştırma sürecine henüz başlamış lisansüstü eğitim gören öğrenciler, araştırma alanının sınırlarını belirleyememe, ilgilendiği konu ile ilgili geniş literatürde gereksiz çalışmalarla zaman kaybetme, veri toplama aracının yanlış seçimi, veri analizinde yetersizlik; geçerlilik, güvenilirlik ve etik kavramlarında bilgisizlik gibi pek çok problemle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bütün bunlar araştırma yöntemleri türü derslerin lisansüstü düzeyde okutulmasını gerekli kılmıştır. O halde bu derslerden söz konusu problemleri en aza indirme konusunda yeterli etkililik düzeyinde olmaları beklenmektedir. Bu nedenle üniversitemizde lisansüstü düzeyde okutulan EBAY dersinin etkililiğinin incelenmesi gerekmektedir.

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde lisansüstü öğrenim görmekte olan öğrenciler Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından açılan Eğitim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri (EBAY) dersini zorunlu ders olarak almaktadırlar. Dersin öğretiminin etkili olup olmadığını anlayabilmek için katılımcılar, dersi aldıkları yarıyıldan en az bir yarıyıl geçmiş olan bireylerden seçilmiştir.

Süreç ve işleniş olarak incelenen EBAY dersi haftada 3 ders saati olmak üzere, bir eğitim-öğretim yarıyılı süresince işlenmiş, dönem başında ders internet sitesinde yayınlanan ve araştırmacıların karşılaştıkları sorunlar temel alınarak hazırlanmış olan ders öğretim formu ile öğrenciler bilgilendirilmiş, formda belirlenen hedefler ve yönlendirmeler doğrultusunda öğrenciler derse hazır hale getirilmeye çalışılmıştır. Verilen ders öğretim formunda öğrencinin dersten önce okuması istenen kaynaklara ve yapması gereken haftalık uygulamalara yer verilmiş bu sayede hazır bulunuşluk düzeyi artırılmaya çalışılmıştır. Ders, ilgili öğretim elemanı tarafından önceden hazırlanmış görsel sunular ile birlikte işlendikten sonra öğrencilerden formda belirlenen haftalık ödevleri yapmaları istenmiştir. Sonraki derste haftalık ödevler değerlendirilip eksik yönleri belirtilmiş bir şekilde öğrencilere geri bildirim verilmiştir. Bu şekilde ders, öğrencinin sürece aktif katılımı sağlanarak işlenmiştir. Yarıyıl sonunda, eksiklikleri giderilmiş olarak yeniden hazırlanan ödevler ve dönem sonu yapılan final sınavı; öğrencilerin başarı düzeylerini belirlemiştir. Bu çalışma ile ilgili araştırma soruları aşağıdaki gibidir.

1. İlgilenilen bir araştırma konusunu incelerken kullanılacak yöntem ve teknikleri belirleme noktasında araştırma yöntemleri dersinin etkisi nedir?

2. Alan yazın taraması yapılırken karşılaşılan sorunların giderilmesinde araştırma yöntemleri dersinin etkisi nedir?

3. İlgilenilen herhangi bir bilimsel konunun amacının ve araştırma sorusunun belirlenmesi sürecini araştırma yöntemleri dersi nasıl etkilemektedir?

4. APA yazım kurallarına uygun bilimsel çalışmaları hazırlarken karşılaşılan problemleri gidermede araştırma yöntemleri dersi ne kadar etkili olmaktadır?

5. Hazır veri toplama araçlarından yararlanmada ve toplanılan verileri analiz etmede araştırma yöntemleri dersinin etkisi nedir?

6. Geçerlik, güvenilirlik ve etik kavramlarındaki araştırmacı yeterliliğini araştırma yöntemleri dersi ne kadar etkilemiştir?

7. Araştırma yöntemleri dersi araştırma sürecinin verimliliğini nasıl etkilemektedir?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada olgubilim yönteminden faydalanılmıştır. Olgubilim (fenomenoloji/ phenomenology) deseni farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır. Tümüyle yabancı olunmayan ancak tam olarak da anlamı kavranamamış olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin, EBAY dersine ilişkin algılarının ve kendi araştırma süreçlerine katkılarının belirlenmesi amaçlandığından bu yöntem tercih edilmiştir.

Katılımcıların Belirlenmesi

Çalışma grubunu 2009-2011 yılları arasında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde EBAY dersini alan 147 lisansüstü öğrenci oluşturmaktadır.

Belirlenen ulaşılabilir evrenden seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi (Büyüköztürk ve diğer., 2010) kullanılarak seçilen; EBAY dersini alan her biri farklı anabilim dalında öğrenim gören 2 yüksek lisans ve 2 doktora öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplama aracı örnekleme belirlenen hususlar çerçevesinde ve gönüllülük esasına göre seçilmiş dört katılımcıya uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracı

EBAY dersinin etkililiği incelenirken yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden faydalanılmıştır. Bu tür görüşmeler, hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir ve görüşülene kendini ifade etme imkanı verme, gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama gibi avantajlara sahiptir (Büyüköztürk ve diğer., 2010).

Görüşmeler önce sesli ardından yazılı olarak kayda geçirilmiştir. Görüşmede katılımcılara dersin amaç ve hedefleri ile ilgili, dersi alan öğrencilerle önceden yapılan ikili görüşmeler yardımıyla hazırlanmış yedi soru yöneltilmiştir. İkili görüşmeler yapılırken EBAY dersini almakta olan ve daha önce bu dersi almış doktora ve yüksek lisans öğrencilerine dersin hedefleri doğrultusunda yöneltilen sorular kullanılmıştır.

Veri toplama aracının çalışmaya uygunluğu konusunda; Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi; Matematik Eğitimi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ile Kimya Eğitimi bölümlerinden uzmanların, dersi önceden almış araştırma görevlilerinin ve lisansüstü eğitim gören diğer öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken EBAY dersinin hedefleri yazılı olarak görüş bildireceklere verilmiş, bu doğrultuda belirlenen düzeltmeler yapılmıştır.

Katılımcılar gönüllülük esasına göre seçildiği için, araştırma hakkında katılımcıları bilgilendirecek, tereddütleri varsa giderecek ve sorulara içtenlikle cevap vermeleri konusunda ikna edecek şekilde hazırlanmış olan gönüllülük formunu imzalamaları istenmiştir.

Verileri sağlıklı toplayabilmek için katılımcıların tamamına sorular aynı şekilde yöneltilmiş, derinlemesine bilgi toplanmasına dikkat edilmiş, ses kaydının net olması için ortam koşulları uygun hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Olgu bilim araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması çabası vardır. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Ders işleniş sürecinde ders öğretim formunda belirlenen hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmek için katılımcılara bu formda yer alan hedefler doğrultusunda hazırlanmış açık uçlu sorular yöneltilmiş, verilen cevaplar içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek yorumlanmıştır. Görüşme sorularından ilk altısı dersin amaçlarına ulaşmış ulaşmadığını belirleme maksatlı sorulmuşken, yedinci soru dersi alan öğrencilerin dersten beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını belirlemek için tasarlanmıştır. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda EBAY dersinin hedeflerine ulaşmış ulaşmadığı belirlenmiştir. Her bir soruya verilen cevaplar ve belirlenen önemli hususlar rapor edilmiştir. Elde edilen veriler raporlandıktan sonra katılımcı teyidi ile bulgular test edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliğe ilişkin alt ölçütlere (Yıldırım ve Şimşek, 2013) göre araştırma sürecinin tutarlılığını sağlamak için görüşmede sorular katılımcılara benzer yaklaşımlarla yöneltilmiş, dönütler yazılı ve sözlü olarak kayıt altına alınmıştır. Ayrıca veriler sürekli olarak kontrol edilmiştir. Araştırma sürecinin teyit edilebilirliğini sağlamak amacıyla ulaşılan sonuçlar ve veriler düzenli bir şekilde karşılaştırılmış ve bir uzmandan teyit incelemesi yapması istenmiştir. Sürecin objektifliği ise verilerin dersi alan diğer lisansüstü öğrenciler ve bir uzman ile birlikte tekrar gözden geçirilmesi ile sağlanmıştır.

Araştırma sürecinin inandırıcılığını güçlendirmek için sonuçlar birbirleriyle sürekli karşılaştırılarak yorumlanmış ve kavramsallaştırılmıştır. Ders ile ilgili bilgi sahibi olan araştırma görevlilerinin sonuçlara ilişkin yorumları alınmıştır. Daha sonra veriler ve ilk analizler ile ilgili uzman yorumuna başvurulmuştur. Elde edilen verilerin ilk analizlerinin yapılması ve rapor edilmesinden sonra bir teyit toplantısı yapılarak katılımcıların değerlendirme yapmaları istenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Çalışmanın örneklemini belirlenirken eğitim bilimlerinde araştırma yöntemleri dersinin verildiği her üç dönemden de katılımcı seçilerek veri kaynaklarında çeşitliliğe gidilmiştir. Katılımcıların araştırma sorularına verdikleri cevaplar doğrudan aktarma yoluyla

bir bütünlük içerisinde okuyucuya sunulmuş, çıkarılan sonuçlar detaylı bir biçimde belirtilmiştir. Böylece araştırmanın aktarılabilirliğinin sağlandığı düşünülmektedir.

3. BULGULAR

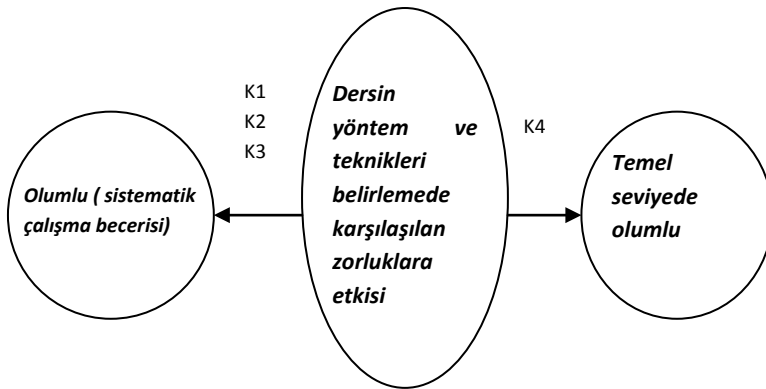
Araştırmacıların kullanacakları yöntem ve teknikleri belirlemede karşılaştıkları zorlukları gidermede EBAY dersinin etkisine ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

Katılımcılardan ikisi karşılaştıkları zorlukların giderilmesinde EBAY dersinin etkili olduğunu belirtirken, diğer ikisi temel seviyede dersin etkili olduğunu ancak araştırma sürecinin verimliliğine katkısı bakımından üst düzey bilgi ihtiyacını karşılamadığını ve konuya ayrılan sürenin kısıtlı olduğunu belirtmişlerdir.

“(...)tabi hala bazı araştırmalarda önüme çıkan bazı problemlerde hangi yöntemi kullanacağım konusunda kestiremediğim noktalar var. Bundan dolayı bence daha geniş zaman ayrılarak yöntem ve teknik konusunda daha verimli bilgiler sunulabilir öğrencilere.” (K1)

“(...)Yani aslında bu dersi almadan önce belirli bir temelim vardı ama bu dersi aldıktan sonra daha ayrıntılı bir şekilde araştırma yapabilmeyi öğrendim diyebilirim ama yine de çok fazla bir etkisi olduğunu söyleyemeyeceğim sadece temel düzeyimi orta dereceye getirdi yani şöyle söyleyeyim kendi araştırmalarımı yapabilecek düzeye geldim.” (K4)

Katılımcılar EBAY dersinin, yöntem ve teknik belirlerken yaşanan sorunları ancak temel düzeyde giderebildiğini ve bunun yeterli olmadığını dolayısıyla konuya daha geniş zaman ayrılması gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar akademik olarak ilerledikçe aldıkları eğitimden veya kendilerinden kaynaklanan eksiklikleri ya da ilerlemeyi görebilecek düzeye gelmişlerdir. Şekil1 de EBAY dersinin kullanılacak yöntem ve teknikleri belirlemede karşılaşılan zorlukları giderip gidermediğine yönelik bulgular şematize edilmiştir.

Şekil 1. EBAY Dersinin Yöntem ve Teknikleri Belirlemede Karşılaşılan Zorluklara Etkisi

Alan yazın taraması ile ilgili olarak karşılaşılan sorunların giderilmesinde EBAY

dersinin sahip olduğu etkiye ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

Katılımcıların tamamı dersin literatür taraması yaparken yaşadıkları sorunları giderdiğini belirtmiş, ilgili konu işlenişinin beklentileri karşıladığını ifade etmişlerdir.

“(...)Tabi ki şimdi şöyle söyleyeyim alan yazın taramalarını yani literatür taramalarında ben daha önceden veri tabanlarına nasıl girilir bir bilgi-sayarıcı olarak açıkçası tam net bilmiyordum. İşte sadece site olarak web of science, kütüphanelere falan giriyorduk ama öyle daha geniş kapsamlı bir mesela YÖK ün tez kataloglarına olsun, toplu katalog tarama olsun, ULAKBİM olsun bu tür veri tabanlarına girmeyi ciddi anlamda bu derste öğrendim.”(K2)

“(...)kesinlikle oldu ben mesela sadece google a yazarak buluyordum alan yazın taramasını yaparken, alan yazın taramasının ne olduğunu açıkçası bilmiyordum, literatür nasıl taranır? hangi dergilerin özelliği nasıldır? Bu konuda gerçekten çok faydalı oldu. Google da herşeyi bulamadığımı ve google çok geniş, derinlemesine yani nokta atışı yapamıyordum, odaklanamıyordum çünkü. Ama alanyazın taramasına gerçekten faydalı olduğumu düşünüyorum.”(K3)

Katılımcıların ifadesinden de anlaşılacağı üzere; EBAY dersi, alan yazın taraması yaparken araştırmacıların bilgi eksikliğinden kaynaklanan yanlışları en aza indirebilmiş, kullanılabilir veri tabanları hakkında yeterli ve gerekli bilgi birikiminin kazanımını sağlamıştır.

Dersin; ilgilenilen herhangi bir konunun amacının, araştırma probleminin belirlenmesi sürecine etkisine ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

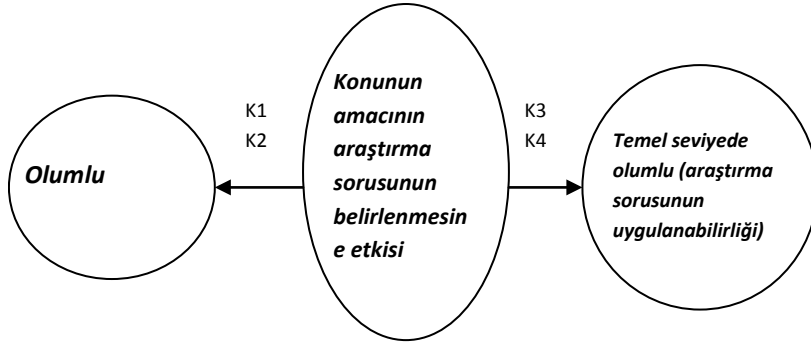
Katılımcılardan üçü EBAY dersinin bir konunun amacının belirlenmesi ile birlikte araştırma sorusu, uygulanabilirliği ve sınırlarının belirlenmesinde temel seviyede eksikliklerini giderdiğini ifade ederken bir katılımcı beklentilerinin tamamen karşılandığını bildirmiştir.

“(...)şimdi bu dersi aldıktan sonra araştırma sorusu belirlemede gerçekten büyük bir sıkıntı da yaşadım kendi adıma söyleyeyim çünkü, hep böyle bir problem aramaya, sürekli böyle sanki bir sorun olmalı benim gözleyebildiğim, yapabileceğim... Daha önceden yapılabilir mi yapılamaz mı araştırma sorusu, buna çok fazla önem göstermiyordum. Ama bu dersi aldıktan sonra aklıma ilk gelen şey acaba bulgunun bana ne katkısı olabilir ve ben bu araştırma sorusuna yönelik çalışmayı devam ettirebilir miyim, yapabilir miyim? Bu bence çok önemli bir etki oldu.”(K3)

“Yani dersi daha önce ödev şeklinde hazırladığımız için bunu; her konunun araştırma sorusu nasıl hazırlanır bunu geliştireyorduk ders sürecince. Bu örnek oldu benim için, en azından temel seviyede nasıl yapılır; araştırma sorusu nasıl sınırlandırılır? Kendim tesbit etmiş oldum.”(K4)

Araştırma sürecine yeni katılmış bir araştırmacının karşılaştığı en büyük zorluklardan birisi de doğru belirlenmemiş araştırma sorusunun içinde kaybolmaktır. Katılımcı ifadelerinden de anlaşıldığı gibi, EBAY dersi bu konuyla ilgili eksiklikleri temel se-

viyede giderebilmiş, ders süresince verilen ödevler ve yapılan uygulamaların da buna katkısı olduğu gözlenmiştir. Şekil2 de dersin; belirlenen herhangi bir konunun amacını ve araştırma problemini belirleme sürecine etkisine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Şekil 2. EBAY Dersinin Araştırmanın, Konu, Amaç ve Sorusunun Belirlenmesine Etkisi

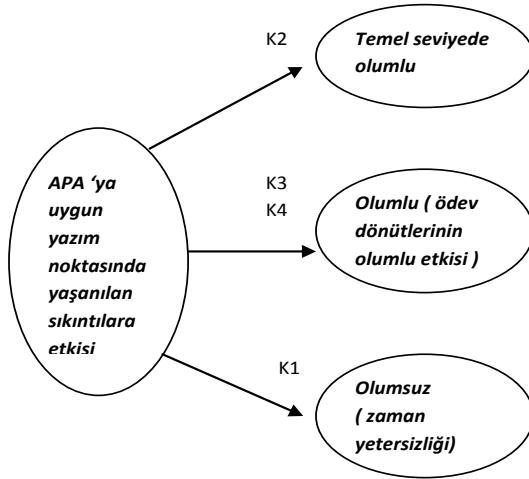
APA yazım kurallarına uygun akademik rapor yazma konusunda yaşanan sorunların giderilmesine ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

Katılımcılardan üçü bu hususta dersin etkili olduğu konusunda görüş belirtirken, bir katılımcı dersin beklenen ölçüde etkili olmadığını bu konuya daha fazla zaman ayrılarak dersin dönüt–düzeltme şeklinde işlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

“(…)Bence kesinlikle ulaştı çünkü bu dersten önce ben APA yazımını bilmiyordum sadece yazarın adı, soyadı, kitap adı veya belli bir sırasının belli bir düzeninin olduğunu biliyordum, belli bir sıra düzen istendiği zaman da açıyordum kitabın arkasını, oradaki düzene göre yazıyordum. Ama APA diye bir şeyin olduğunu bu kadar sistematik bir düzenin olduğunu bilmiyordum daha önceden. O yüzden faydalı oldu. Bir de şunu söyleyeyim; mesela APA’yı öğrendikten sonra kaynakça kısmına baktığım zaman neyin makale, neyin kitap, neyin tez olduğunu yazım kurallarına göre belirli birşeyler oturduktan sonra kendim de ayırt etmeye başladım bu yüzden faydalı oldu.”(K3)

“(…)Bence bir döneme sığacak şeyler değil bunlar; daha irdeleyerek, daha geniş anlatılması lazım yani bir derste APA kurallarının anlatılması diğer hafta başka bir konuya geçilmesi çok da verimli olmuyor diye düşünüyorum daha geniş zaman ayrılmalı bunlara.”(K1)

Katılımcı ifadelerinde de görüldüğü gibi, ders; APA yazımı konusunda araştırmanın eksikliklerini giderecek şekilde işlenmiş ancak konunun öneminden ve uygulama ihtiyacından ötürü zaman kaynaklı sıkıntılar gözlenmiştir. Aşağıda Şekil3 te dersin APA’ya uygun yazım noktasında yaşanan sıkıntılara etkisi üzerine katılımcıların verdikleri cevaplar şematize edilmiştir.

Şekil 3. EBAY Dersinin APA'ya Uygun Yazım Noktasında Yaşanılan Sıkıntılara Etkisi

Dersin veri toplama araçlarından yararlanma ve veri analizi yapılırken karşılaşılan zorlukların giderilmesinde etkisine ilişkin bulgular şöyledir:

Katılımcılar, veri toplama araçlarından yararlanmada dersin beklentilerine cevap verdiğini ancak veri analizinde karşılaştıkları sorunların giderilmesinde uygulama eksikliğinden kaynaklanan yetersizlikler olduğunu ifade etmişlerdir. Yalnız bir katılımcı dersin veri analizinde de beklentilerini karşıladığını belirtmiştir.

“(…)Açıkça söyleyeyim pek yeterli olduğunu düşünmüyorum çünkü şöyle söyleyeyim; ben daha önceden veri toplama araçlarının ne olduğunu sadece anket, mülakat vs. çok yüzeysel olarak biliyordum. Tamam bu derste güzel, ayrıntısıyla öğrendik ama uygulama yapmadığımız için bu bende çok oturmadi. Veri tamam, mesela bir mülakat soruları hazırladım ama bu mülakat soruları nasıl analiz edilir, ne yapılır? bunları tabi görmedik, ilerleyen derslerde gördüğümüz için oturdu ama bu derste yüzeysel oldu.”(K3)

“(…)Ders ciddi anlamda başarıya ulaştığı için hepsini toplam olarak düşündüğümüzde sonuç belli. Yani kesinlikle amacına ve hedefine ulaşmış dolayısıyla bunun içerisinde veri analizi; zaten literatür taraması yaptıktan sonra ikinci aşama, zaten verileri analiz etmemiş olursak sonunda derlemenin tamamını yazamamış oluruz bulgular kısmına ulaşamamış oluruz. Dolayısıyla biz bunu başardığımızı, yazdığımızı göre veri toplamak gerçekleşmiş ve sorunu çözmüşüz.”(K2)

Katılımcıların ifadelerinden anlaşılacağı üzere veri toplama araçlarının tanıtımı konusunda ders beklentileri karşılarken verilerin analizi aşamasında araştırmacı ek olarak EBAY dersinin devamı niteliğinde bir ders daha alarak eksikliklerini giderme yoluna gitmiş, dolayısıyla verilerin analizi hususunda araştırmacının ihtiyacına istenen ölçüde

cevap verememiştir. Şekil 4 EBAY dersinin veri analizinde karşılaşılan zorlukların giderilmesine etkisinin belirlenmesi ile ilgili bulguları göstermektedir.

Şekil 4. EBAY Dersinin Veri Analizinde Karşılaşılan Zorlukların Giderilmesine Etkisi

Bireylerin geçerlilik, güvenilirlik ve etik kavramlarındaki yeterlilikleri konusunda dersin katkısına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

Katılımcılar geçerlilik, güvenilirlik ve etik kavramlarını anlamaları ve araştırmalarında dikkat etmeleri hususunda, dersin temel seviyede beklentilerine cevap verdiğini belirtmişlerdir.

“(...) ya şunu söyleyeyim almadan önce dediğim gibi çok fazla birşey bilmiyordum ama aldıktan sonra gerçekten bu, artık araştırmacı olmanın bir fitratı bize yani bir karakterimiz oluştu bence hani bu bizim doğrumuz biz bunun dışına çıkmamalıyız kesinlikle, başkalarının haberi olmasa bile böyle birşey yapmamaya yönlendirdi bizi.” (K3)

“(...)geçerlilik güvenilirlik bizim yazdığımız yazılar için ne ifade ediyor yani bizim için önemi nedir? Bunu daha iyi kavramamızda faydalı oldu. Çünkü yazdığımız bir yazının öncesi ve sonrasını artı sizden sonrakilerin kullanımı açısından ve diğer insanların bundan faydalanması açısından ne kadar önemli olduğunu ve yazdığımız şeyin doğruluğunun ispatının tamamen sizi büyük bir şekilde sorumluluk altına soktuğunu geçerlilik güvenilirlikte öğrenmiş olduk(...)”(K2)

EBAY dersi katılımcıların geçerlilik güvenilirlik ve etik konusundaki yeterliliklerine beklenen ölçüde katkıda bulunmuştur.

Şekil 5 te dersin geçerlilik, güvenilirlik ve etik kavramlarına ilişkin yeterliliğe katkısına ilişkin bulgular şematize edilmiştir.

Şekil 5. EBAY Dersinin Geçerlilik, Güvenirlik ve Etik Kavramlarına İlişkin Yeterliliğe Katkısı

Araştırma süreçleri genel olarak göz önüne alındığında dersin sürece katkısına ilişkin bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Katılımcıların tamamı dersin araştırma süreçlerine yadsınamaz bir katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu hususta dersi veren öğretim elemanlarının da etkisine değinmişler ancak bazı konulara ayrılan sürenin yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

“(...)Benim çalışmalarına yön vermemde etkili oldu diyebilirim çünkü daha önce bir çalışmaya başlayacağım zaman şunları şunları yapmam gerekir diyemiyordum yani ne yapacağım belirsizdi ama bu dersi aldıktan sonra diyebiliyorum ki; işte şunları yapmam gerekiyor alan yazın taramasını yapmam gerekiyor yöntemini belirlemem gerekiyor problem, alt problemler, sınırlılıklar, geçerlilik, güvenilirlik gibi bir çok aşaması var bu işin ve bu aşamalara göre dikkatli bir şekilde yapılması gereken bir süreç bu açıdan faydalı olduğunu verimli olduğunu düşünüyorum dersin ama tekrarlama ihtiyacı duyduğum nokta şu ki; bence daha geniş zaman ayrılmalı daha ayrıntılı, sindirilerek(...)uygulamaya dayalı işlenebilir.”(K1)

“(...)Şöyle; ben öncesinde hani tam olarak bir araştırma dersi almamıştım EBAY ilk aldığım araştırma dersiydi. Bu konuda çok fazla eksiklerim vardı. Eksiklerimi gidermede temel bir ders olduğunu söyleyebilirim. Dersi aldığım hocalar da etkili olmuş olabilir bu konuda, dersin işleniş yönetimi de güzeldi bence, ödevleri kendimiz hazırlayıp pratik olarak da uyguladığımız için aldığımız öğrendiğimiz konuların uygulaması açısından güzeldi, etkili bir dersti.”(K4)

Katılımcılardan araştırma süreçlerinin tamamını gözden geçirmeleri ve sürece dersin katkısının ne ölçüde olduğunu belirtmeleri istendiğinde, dersi veren öğretim elemanlarına, dersin işleniş yöntemine ve verilen ödevlere bağlı olarak sürece yadsınamaz bir katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların kendilerinden kaynaklanan kişisel eksiklikler nedeniyle bir takım uygulamaların başarıya ulaşmadığı da yapılan mülakatlarda ortaya çıkmıştır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin öğretmen adaylarının algı ve beklen-

tilerini araştıran Akgün ve Soylu (2012); bu dersin lisansüstü öğrenim görmek isteyen öğrencilere seçmeli olarak okutulması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Lisans düzeyinde bilimsel araştırma yöntemleri dersinin etkin öğretilmesinin incelendiği, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı Tomakin'e (2007) göre; öğretmenlere etkili öğretim ve başarılı olma yöntemleri konusunda kuramsal bilgiler verilebilir veya kendileri bu konularda pratik ipuçları veren kaynakları okuyabilirler ancak gerçek başarı; araştıran, inceleyen, eleştirel düşünen kısacası araştırmacı öğretmenlerle sağlanabilir. Bir diğer araştırmada ise bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin, bilimsel araştırma yöntemleri dersine yönelik görüşleri; nicel araştırma yöntemlerinden tekil ve ilişkisel tarama modelleri kullanılarak; "bilişsel", "psikolojik" ve "meslek ve önem" olmak üzere üç boyutta incelenmiş ve öğrencilerin bu derse ilişkin görüşlerinin üniversite, sınıf, cinsiyet ve akademik not ortalamasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Kurt, İzmirli, Fırat ve İzmirli, 2011). Bu çalışma ise; lisansüstü düzeyde, eğitimde araştırma yöntemleri türünden derslerin etkililiği üzerine nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılmış olması nedeniyle benzerlerinden farklılık göstermektedir.

Araştırma sürecine yeni katılmış bir araştırmacının karşılaştığı bir takım temel zorlukların giderilmesi amacıyla verilen eğitim bilimlerinde araştırma yöntemleri dersi belirlenen hedefler doğrultusunda incelendiğinde; yöntem-teknik, araştırma sorusu ve veri toplama aracı belirlemede, literatür taramasında, geçerlilik, güvenilirlik ve etik kavramlarında yeterlilik hususunda beklentileri karşılarken; APA ya uygun rapor yazılması ve verilerin analizi aşamasında süre ve ders işlenişinden kaynaklanan eksikliklerin varlığı tespit edilmiştir. Bu aşamada yapılması gereken; öncelikle bu konularda uygulama ağırlıklı bir süreç takip edilmesi ve haftalık ders saatinin artırılmasıdır. Bir takım uygulamaların başarıya ulaşmasını engelleyen, katılımcıların kendilerinden kaynaklanan kişisel eksikliklerin giderilmesi için ise süreç başlamadan önce bilgilendirmeler yapılmalı, katılımcılar motive edilmeli, dersin ve uygulamaların önemi vurgulanmalıdır.

Yapılan görüşmeler, araştırmacının süreçteki rolü gereği yaptığı izlenimler ve dersi alan diğer öğrencilerin de görüşleri dikkate alındığında, eğitim bilimlerinde araştırma yöntemleri dersinin araştırma sürecine yeni katılmış bir araştırmacı için istifade edilmesi gereken bir ders olduğu kanısına varılmıştır.

5. KAYNAKÇA

- Murtonen, M., Olkinuora, E., Tynjala, P., & Lehtinen, E. (2008). Do i need research skills in working life? University students' motivation and difficulties in quantitative methods courses. *High Education*, 56; 599-612.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (6.baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Otacıoğlu, S.G. (2007). Öğrenci odaklı bir yaklaşım kullanarak araştırma yöntemi öğretmek: Uygulamaya yönelik eleştirel düşünceler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2); 511-520.
- McMillan, J.H., & Schumacher.S.(2006). In A.E.,Burvikovs, *Research in Education* (pp.xiii). USA:Boston.
- Richter, O. Z., Bäcker, E.M., & Vogt,S. (2009).Review of distance education research (2000 to 2008):Analysis of research areas,methods and authorship patterns. *International Review of*

- Research in Open and Distance Learning, 10 (6).
- Chang, Y.H., Chang, C.Y., & Tseng, Y.H. (2010). Trends of science education research: An automatic content analysis. *Journal of Science Education Technology*, 19: 315-331.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Akgün L. ve Soylu Y., (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin öğretmen adaylarının algı ve beklentileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(27); 21-30.
- Tomakin, E. (2007). Bilimsel araştırma yöntemleri dersinin etkin öğretilmesinin incelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16; 37-65
- Kurt A.A., İzmirli Ö.Ş., Fırat M. ve İzmirli S. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30; 19-2.

EXTENDED ABSTRACT

Courses on research methods are given at undergraduate and graduate levels in universities. Students, who have taken this course at undergraduate level, are worrying about whether or not they will be able to implement what they acquired from the course into professional life (Murtonen, Olkinuora, Tynjala, & Lehtinen 2008). Graduate students try to present the best and most effective study via right methods and techniques in determining what kind of a measurement tool that they will use in their research and on a subject that has been correctly determined in their field. At this stage, students come across with many problems such as losing oneself in the depth of the research field with developing methods and techniques; losing time in different and irrelevant studies; using wrong methods and measurement tools; and insufficiency in ethics (Büyükoztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz and Demirel, 2010). Therefore, course curriculums must be organized so as to minimize these problems, and application method must be organized in such a way for students to overcome the problems that they encounter. According to Otacioğlu (2007), if courses on research methods are given as student-centered, students can develop a common experience field, and accordingly, an individual-based holistic instruction approach can be utilized by establishing a basis to understand the technical aspects. Students, who receive graduate education at Kazım Karabekir Education Faculty in Atatürk University, take "Research Methods in Educational Sciences" (RMES) course introduced by Educational Sciences Institute as a compulsory course. In order to understand whether the instruction of the course is effective, the participants have been selected among the individuals who took the course at least a semester before. Graduate students, who have just begun the research process, come across many problems such as failure to determine the boundaries of the research field; losing time in unnecessary studies in the wide literature about the subject in which they are interested; wrong choice in data collection tool; insufficiency in data analysis; and lack of knowledge in the concepts of validity, reliability and ethics. All these problems have necessitated the inclusion of the courses on research methods at graduate level. Thus, these courses are expected to be at adequate effectiveness level in minimizing the problems in question. For that reason, the effectiveness of the RMES course, which is given at graduate level in our university, must be examined.

Phenomenology method has been utilized in this study. Phenomenology design focuses

on the phenomena of which we are aware but don't have a deep and detailed understanding. Phenomenology provides a convenient research ground for the studies that aim to examine the phenomena with which we are not completely unfamiliar but the meaning of which we cannot fully comprehend (Yıldırım and Şimşek, 2013). This method has been preferred since the study aims to determine the perceptions of graduate students regarding RMES course, and contributions to their own research processes. The universe of the research is composed of 147 graduate students who took RMES course at Kazım Karabekir Education Faculty in Atatürk University between 2009 and 2011. The sample of the research is composed of 2 master and 2 PhD students who took RMES course and who have been selected from determined reachable universe using maximum variation method among non-random sampling methods (Büyüköztürk, et al., 2010). Data collection tool has been applied on four participants who have been selected based on voluntariness as determined in the sample. Semi-structured interview technique has been utilized in examining the effectiveness of RMES course. Such type of interviews combine fixed alternative answering and delving into the related field; and they have advantages such as providing opportunity for the interviewees to express themselves and providing in-depth information when required (Büyüköztürk, et al., 2010).

Interviews have been audio recorded and written out. In the interviews, the participants have been asked seven questions, on the objectives and aims of the course, which were prepared beforehand by utilizing interviews that were previously made with the students who took the course (appendix). Questions – which have been asked to the PhD and master students who are taking and who have taken RMES course in accordance with the aims of the course – have been used while performing interviews. Data analysis aims to reveal experiences and meanings in phenomenology researches. There is an effort to conceptualize the data and reveal the themes, which can define the phenomenon, in the content analysis that is performed for that purpose. Results are presented with a descriptive expression, and direct references are frequently given. Furthermore, obtained findings are explained and interpreted in the scope of the emerged themes and patterns (Yıldırım and Şimşek, 2013).

There are studies in which effective teaching of scientific research methods course for undergraduate students is examined; both qualitative and quantitative research methods are used together (Tomakin, 2007); opinions of the students of computer and instruction technologies education department on scientific research methods course are examined; single screening model and relational screening model, which are among quantitative research methods, are used (Kurt, İzmirli, Fırat, İzmirli, 2011). This study differs from similar studies since it has been conducted on the effectiveness of the courses on research methods at graduate level using qualitative research methods.

When “research methods in educational sciences” course – which is given for the purpose of eliminating a number of fundamental hardships encountered by a researcher who have just participated in the research process – has been examined in accordance with the determined objectives, it meets the expectations in methods-technique, research question and deciding on data collection tools, and the concepts of validity, reliability and ethics whereas insufficiencies, which result from duration and course implementation, have been detected in writing report according to APA and at the step of data analysis. What needs to be done initially at this stage is to follow an application-intensive process in these subjects and increase weekly course hours.

When the conducted interviews, observations performed by the researcher as required by his role in the process, and opinions of the students who took the course have been taken into account, it has been concluded that “research methods in educational sciences” course is a course that must be utilized by a researcher who have just participated in the research process.